

بررسی وضعیت کشاورزی و نقش آن در مهاجرت روستایی با استفاده از روش‌های آماری ناپارامتری (مطالعه موردی روستایان شهرستان چارویماق)

مرتضی الهیاری^۱، ابوالفضل توسلی^۲ و محمدرضا نقوی*

تاریخ دریافت: ۹ اسفند ۱۳۹۸ تاریخ پذیرش: ۷ اردیبهشت ۱۳۹۹

چکیده

به منظور مطالعه عوامل مؤثر در مهاجرت روستاییان شهرستان چارویماق با تمرکز بر نقش کشاورزی، پژوهشی به روش پیمایشی از نوع مشاهده مستقیم که در آن از تکنیک پرسشنامه با پاسخ باز و بسته استفاده می‌شود، انجام شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش نمونه-گیری خوشه‌ای تصادفی بود و در مجموع بر اساس آزمون کوکران تعداد نمونه آماری برابر ۲۰۰ نفر مشخص شد. بعد از جمع‌آوری داده‌های پرسشنامه‌ها، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شد. طبق نتایج آزمون‌های ناپارامتری برای بررسی تأثیر تفاوت متغیرهای مربوط به مشخصات افراد، شامل سن افراد، جنس، تحصیلات و شغل قبلی مهاجران روی وضعیت مهاجرت، مشخص شد که همه متغیرها معنی‌دار هستند و به عبارت دیگر، این عوامل در میزان مهاجرت تأثیر معنی‌داری داشتند که با توجه به نتایج بدست آمده عمده دلیل همه افراد از نظر متغیرهای مختلف، مشکلات حوزه کشاورزی و سختی‌های کار و نبود جنبه‌های حمایتی در این حوزه بود. از طرف دیگر، با اینکه مهاجرت در مردان (۵۳ درصد) بیشتر از زنان (۱۶/۷ درصد) بود ولی درصد علاقه به مهاجرت در میان مردان (۲۱/۳ درصد) کمتر از زنان (۴۱/۷ درصد) مشاهده شد که این نتایج به این علت است که به نظر زنان، سختی‌های زندگی در روستا و کشاورزی (از نوع سنتی) بیشتر از زندگی شهری است. بر طبق نتایج مهم‌ترین دلایل مهاجرت روستاییان چارویماق به شهرها بیکاری و درآمد پایین در روستا (۳۸/۵ درصد)، عدم وجود امکانات رفاهی، بهداشتی و تحصیلی (۳۳/۵ درصد) و نداشتن زمین و سرمایه کافی برای کشاورزی (۱۰ درصد) بودند. بر اساس آزمون فریدمن برای بررسی میزان تأثیر هر یک از عوامل مؤثر بر مهاجرت که صرف‌نظر از طبقه‌بندی در قالب عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیرساختی، جمعیتی و محیطی به طور کلی در ۴۷ رتبه قرار گرفتند و فرصت اشتغال بیشتر در رتبه اول این عوامل قرار گرفت و خشکسالی و کمبود آب در منطقه هم جزو عوامل مؤثر قرار گرفت و بنظر می‌رسد بیکاری بیشتر در روستا، به عدم مدیریت مناسب در حوزه کشاورزی برمی‌گردد. در مجموع با توجه به فشار وارده به روستاییان در طی خشکسالی‌های اخیر در خصوص تأمین آب مورد نیاز در قسمت کشاورزی و عدم سرمایه‌گذاری در خصوص مهار آب‌های سطحی و استخراج آب‌های زیرزمینی در مهاجرت تأثیر اصلی را داشته‌اند که پیشنهاد می‌شود در مدیریت و سرمایه‌گذاری در این زمینه بیشتر توجه شود.

کلمات کلیدی: آزمون فریدمن، چارویماق، روستاییان، کشاورزی، مهاجرت

۱- کارشناس ارشد کشاورزی و عضو غیرعلمی دانشگاه پیام نور، ایران

۲- استادیار بخش کشاورزی، دانشگاه پیام نور، ایران

*- نویسنده مسئول: mr_naghavi@ymail.com

مقدمه

مهاجرت از روستا به شهرها به عنوان جزو لاینفک فرآیند توسعه اقتصادی مطرح می‌باشد؛ به گونه‌ای که برخی از اقتصاددانان توسعه اقتصادی را معادل انتقال نیروی کار از بخش کشاورزی به صنعت تعریف می‌نمایند (صادق‌پور، ۱۳۸۹). با این حال در بسیاری از کشورهای کمتر توسعه یافته، جریان مهاجرت از روستاها به شهرها با رشد اندک صنعتی شدن و نرخ‌های بالای بیکاری و فقر در مناطق شهری همراه است، بنابراین آنچه که به اصطلاح جاذبه بخش صنعتی برای نیروی کار روستایی نامیده می‌شود تا حد زیادی در این کشورها وجود ندارد. با این حال جریان مهاجرت در این کشورها با نرخ بالایی همراه است، بنابراین دلیل عمده این نوع مهاجرت در این کشورها طبق نظریه تودارو و هریس و تودارو (پاپلی‌یزدی و ابراهیمی، ۱۳۹۱)، باید تفاوت دستمزد روستایی باشد که در نتیجه می‌تواند منجر به بروز بیکاری شدیدتر در شهرها گردد (دانشور کاخکی و همکاران، ۱۳۸۴). علل مهاجرت وابسته به ویژگی‌های مختلف شخصیتی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی افراد متفاوت است و اگر عوامل اصلی مهاجرت روستاییان به شهرها بطور کلی مورد تقسیم‌بندی قرار گیرد، این عوامل در دو دسته قرار می‌گیرند. گروه اول را عوامل فشار می‌نامند که شامل غیراقتصادی شدن فعالیت‌های کشاورزی، توزیع ناعادلانه زمین، رشد جمعیت و ثابت ماندن بازده تولید در بخش کشاورزی است. گروه دوم به عوامل کششی یا جذب موسومند که شامل دوگانگی منطقه‌ای و تخصیص بیشتر منابع در بخش‌های شهری، خدمات و صنعت و بهتر بودن سطح زندگی در مناطق شهری است (تقوی، ۱۳۹۳؛ سعیدی، ۱۳۹۴). در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران مهاجرت از روستا به شهر در زمره مهمترین مسایل اجتماعی و اقتصادی به شمار می‌آید. مهاجرت‌های روستایی عمدتاً از عدم زیر ساخت‌های اقتصادی و خدمات زیربنایی مناسب در روستاها

از یک سو و انتظار درآمد و اشتغال بهتر به همراه وجود خدمات و تسهیلات رفاهی، آموزشی و بهداشتی برتر در شهرها از دیگر سوی متأثر می‌شوند. از طرفی نیز تسلط یک سویه‌ی شهر بر روستا در دهه‌های اخیر و در ایران مخصوصاً از اصلاحات ارضی به بعد و به هم خوردن روابط متقابل شهر و روستا دست به دست هم داده و در حال حاضر به تضعیف هر چه بیشتر روستا از نظر اقتصادی و به نسبت توسعه برتر شهری انجامیده و نتیجه آن مهاجرت از روستا به شهر است که زمینه ساز مشکلات فراوانی شده است (صادق‌پور، ۱۳۸۹). عوامل دفع‌کننده جمعیت یا عوامل فشار در روستاهای کشور که از دیرباز خیل جمعیت روستایی را به مراکز شهرهای بزرگ رانده است عبارتند از: الگوی مالکیت نادرست زمین، پایین بودن سطح درآمد روستایی، عدم وجود امکانات رفاهی (خدماتی-بهداشتی-آموزشی)، عدم وجود امکانات بازاریابی و بالا بودن هزینه تولید. در کنار این عوامل، عوامل جذب‌کننده شهری را داریم که در واقع همواره جمعیت روستایی را در ایران بر سر دوراهی قرار داده است (جمعه‌پور، ۱۳۸۶). عبدالله‌زاده و همکاران (۱۳۹۸) در تحلیلی بر عوامل مؤثر در مهاجرت‌های روستا/شهری بیان می‌کند که تحقیقات انجام یافته در خصوص مهاجرت روستاییان به شهرها عمدتاً بر آن است تا تبیین کند که چرا روستاییان مهاجرت می‌کنند و عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری آنان برای مهاجرت چیست. اگر چه عوامل اقتصادی و غیراقتصادی به طور هماهنگ در ایجاد انگیزه‌ی مهاجرت‌های روستا یا شهری مؤثرند اما بی‌تردید در فرایند تصمیم‌گیری برای مهاجرت، به طور نسبی عوامل تأثیرگذار در اشخاص و از مناطق گوناگون کاملاً متفاوت است، چرا که مهاجران طیف گسترده‌ای از افراد و قشرها را تشکیل می‌دهند که زمینه‌های متفاوتی برای مهاجرت دارند. توجه به مدل‌های نظری و تجربی مرتبط با مهاجرت‌های روستا یا شهری در جهت درک بهتر الگوی رفتاری مهاجران ضرورت دارد.

بوده و کشور ایران هم در طول چند سال اخیر از این موضوع استثناء نبوده است. در کشور ایران که سطح توسعه اقتصادی در بین استان‌ها متفاوت بوده و حتی در داخل یک استان چشمگیر است و تمرکز فرصت‌های اقتصادی به خوبی تحقق نیافته‌اند مطالعه پدیده مهاجرت از اهمیت شایانی برخوردار است و شهرستان چاراویماق با استناد به گزارش‌های مرکز آمار ایران طی سرشماری‌های چند دهه اخیر مهاجرپرست‌ترین شهرستان استان آذربایجان شرقی می‌باشد و این در حالی است که استان آذربایجان شرقی خود از مهاجرپرست‌ترین استان‌های کشور می‌باشد و از آنجایی که دلایل و انگیزه‌های مهاجرت در مناطق مختلف بستگی به شرایط اقلیمی و جغرافیایی منطقه و همچنین استعدادهای طبیعی منطقه و سیاست‌های دولت در منطقه متفاوتند (بهشتی، ۱۳۹۶) و تا این تاریخ نیز به صورت موردی دلایل و انگیزه‌های مهاجرت روستاییان به شهرها در این شهرستان بررسی نشده است، ضرورت انجام این پژوهش آشکار می‌گردد. در این راستا، هدف کلی پژوهش، شناخت انگیزه‌های مهاجرت روستاییان شهرستان چاراویماق به شهرها و شناسایی مهم‌ترین عوامل مؤثر در ایجاد انگیزه مهاجرت به منظور معرفی آنها و تلاش در جهت برطرف کردن آنها می‌باشد.

مواد و روش‌ها

به جهت اینکه عوامل و متغیرهای متعدد در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته و تأثیر هر یک از آنها بر روی مهاجرت روستاییان شهرستان چاراویماق به شهرها مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر این اساس و با توجه به گستردگی جامعه مورد بررسی، بهترین روش برای این پژوهش روش پیمایشی و مشاهده مستقیم است. روش پیمایشی با تحقیق پرسشی از نوع مشاهده مستقیم می‌باشد که در آن از تکنیک پرسشنامه با پاسخ باز و بسته استفاده می‌شود و علت انتخاب این روش به خاطر ابعاد وسیع و گسترده تحقیق است. پس به طور کلی روش‌های

جلالیان و محمدی‌یگانه (۱۳۸۶) در تحلیل عوامل مؤثر در مهاجرت‌های روستایی شهرستان زنجان به این نتایج رسیده‌اند که شهرستان زنجان طی دهه‌های گذشته با مهاجرت شدید روستا-شهری روبرو بوده که پیامدهای منفی را در محیط‌های روستایی و شهرها سبب شده است. همچنین، مهمترین علل مهاجرت روستایی در این شهرستان عبارت از کمبود آب و زمین، محرومیت و ضعف خدماتی، بیکاری و درآمد اندک بودند. ژائو^۱ (۲۰۰۹) در تحقیقی با عنوان ترک روستا، تصمیمات مهاجرت روستا به شهری در چین که در مجله اقتصادی امریکا به چاپ رسیده است سعی کرده است تا نشان دهد که علی‌رغم انگیزه و توان مهاجرت، بسیاری از افراد روستایی ترجیح می‌دهند که مهاجرت نکنند که مهمترین دلیل آن عبارت است از اقدامات انجام شده توسط مقامات محلی که با توجه به سیاست‌گذاری طولانی مدت دولت چین درباره محدود نمودن مهاجرت از مناطق روستایی به مناطق شهری در پی شکاف عمیق شهری روستایی ایجاد شده صورت گرفته است. در این پژوهش با بررسی نمونه‌گیری که در سیچوان^۲ صورت گرفته نشان داده شده که اکثر مهاجرین کمتر از نه ماه دور از خانه و کاشانه خود به سر برده‌اند ضمناً در این پژوهش الگوی تئوری ساده‌ای درباره تخصیص کار در خانواده روستایی ارائه شده و با بیان سیاست-گذاری‌ها و اقدامات محلی برای شرح اینکه چرا روستاییان چین برای بدست آوردن کار مهاجرت دائمی انجام نمی‌دهند تلاش شده است. کشور ایران نیز از جمله کشورهایی است که با مهاجرت روستاییان به شهرها نه تنها تولید ناخالص ملی کاهش می‌یابد بلکه به دلیل تغییر شیوه زندگی مهاجران خدمات جبران‌ناپذیری بر جامعه و فرهنگ آن وارد می‌گردد (عبدالله‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸). تغییر الگوی مهاجرت همواره در طول تاریخ به عنوان یکی از چالش‌های اصلی توسعه در بخش کشاورزی

۱- Zhao

۲- Sichuan

در بررسی فرضیه‌ها و بررسی تفاوت متغیرهای مربوط به مشخصات افراد از آزمون‌های ناپارامتری استفاده شد.

نتایج

پس از جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات به دست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای بررسی بهتر عوامل مؤثر بر مهاجرت، پاسخگویان به سه گروه مهاجرت نکرده، مهاجرت کرده و علاقه‌مند به مهاجرت تقسیم شدند. داده‌های بدست آمده از تعداد ۲۰۰ فرد شهرستان جمع‌آوری شد که ۹۳ نفر آن‌ها مهاجرت کرده‌اند و از ۱۰۷ نفر مهاجرت نکرده، ۵۰ نفر آن‌ها علاقه‌مند به مهاجرت هستند یا تصمیم داشتند در آینده نزدیک مهاجرت کنند.

رابطه بین متغیر سن افراد و متغیر وابسته مهاجرت در جدول ۱ رابطه بین متغیر سن افراد و متغیر وابسته مهاجرت نشان داده شده است. همانطور که مشاهده می‌شود، بیشترین تعداد مهاجرین در گروه سنی ۴۵-۴۰ سال و همچنین گروه سنی ۵۰-۴۵ سال بودند که این‌ها جوان‌های دو دهه اخیر می‌باشند که در سال‌های گذشته از روستاهای شهرستان مهاجرت کرده‌اند و در حال حاضر در شهرهای بزرگ ساکنند. در بررسی گروه‌های علاقه‌مند به مهاجرت بیشترین علاقه در گروه سنی ۳۰-۲۵ و ۲۵-۲۰ دیده شد. دلیل این علاقه شدید جوان‌ها به مهاجرت ریسک‌پذیری، تنوع‌طلبی، داشتن آمال و آرزوهای زیاد، مقایسه زندگی شهری با زندگی روستایی و جاذبه‌های زندگی شهری می‌باشد (تقوی، ۱۳۹۳) و از طرفی بیکاری دایمی و فصلی در روستاها و زیرساخت‌ها و امکانات ضعیف روستاهای شهرستان به علاقه زیاد جوانان روستایی چاراویماق برای مهاجرت به شهرهای بزرگ و دست یافتن به تصورات خود دامن زده است. در خصوص ترکیب سنی پاسخگویان می‌توان گفت که متناسب با نسبت سنی جمعیت شهرستان تقریباً درست انتخاب شده و گویای ترکیب سنی جمعیت شهرستان می‌باشد،

استفاده شده در این تحقیق عبارتند از: روش پیمایشی، اسنادی و میدانی بودند. کل روستاهای شهرستان چاراویماق و همچنین کل افرادی که از روستاهای این شهرستان مهاجرت کرده و در شهرهای بزرگ ساکنند جامعه آماری این تحقیق را شامل می‌شود و به طور کلی هدف از نمونه‌گیری رسیدن از جزء به کل یعنی برآورد پارامترهای جامعه اصلی می‌باشد چرا که مطالعه کل جامعه به صورتی که بتوان به یک قاعده و اصل کلی رسید تقریباً عملی نیست. روش نمونه‌گیری در این پژوهش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی است و از کل روستاهای شهرستان افراد ۱۰ روستا که در حال حاضر ساکن این روستاها هستند و همچنین افرادی از این روستاها که در حال حاضر ساکن شهرهای بزرگ هستند که در مجموع ۴۱۷ نفر می‌باشند بعنوان جامعه اصلی نمونه‌گیری انتخاب شدند و بر اساس آزمون کوکران تعداد نمونه آماری بدست آمد. صورت کلی فرمول کوکران به صورت زیر است:

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left[\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right]} \quad (1)$$

در این فرمول p و q نسبت موفقیت و شکست هستند که ۰/۵ در نظر گرفته شد. مقدار $Z_{\alpha/2}$ در سطح خطای پنج درصد برابر ۱/۹۶ می‌باشد. همچنین مقدار خطای d نیز ۰/۰۵ در نظر گرفته شد. مقدار N معرف حجم جامعه مورد نظر است که در مجموع بر اساس آزمون کوکران تعداد نمونه آماری ۲۰۰ نفر بدست آمد. در این پژوهش از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شد. پس از اتمام مرحله جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات لازم، تمامی پرسشنامه‌ها مورد بازبینی قرار گرفت. سپس دفترچه کد رایانه‌ای برای پرسشنامه تنظیم شد و بر اساس سطح اندازه‌گیری متغیرها و گویه‌ها، داده‌های خام کدگذاری و استخراج شدند. پس از آن، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS با روش‌های آماری زیر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در ضمن

چرا که بیشترین جمعیت در سطح شهرستان در گروه سنی ۳۰- سال می‌باشند.

جدول ۱. رابطه بین متغیر سن افراد و متغیر وابسته مهاجرت

گروه‌های سنی	متغیر وابسته (تعداد)			جمع
	مهاجرت کرده	علاقه‌مند به مهاجرت	مهاجرت نکرده	
سال ۱۵-۲۰	۲	۵	۷	۱۴
درصد براساس متغیر وابسته	۱۴/۲۹	۳۵/۷۱	۵۰	۷
سال ۲۰-۲۵	۴	۱۴	۱۷	۳۵
درصد براساس متغیر وابسته	۱۱/۴۳	۴۰	۴۸/۵۷	۱۷/۵
سال ۲۵-۳۰	۱۵	۱۵	۱۲	۴۲
درصد براساس متغیر وابسته	۳۵/۷۱	۳۵/۷۱	۲۸/۵۸	۲۱
سال ۳۰-۳۵	۱۴	۱۰	۶	۳۰
درصد براساس متغیر وابسته	۴۶/۶۷	۳۳/۳۳	۲۰	۱۵
سال ۳۵-۴۰	۱۲	۰	۴	۱۶
درصد براساس متغیر وابسته	۷۵	۰	۲۵	۸
سال ۴۰-۴۵	۱۸	۳	۳	۲۴
درصد براساس متغیر وابسته	۷۵	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۲
سال ۴۵-۵۰	۱۶	۱	۴	۲۱
درصد براساس متغیر وابسته	۷۶/۱۹	۴/۷۶	۱۹/۰۵	۱۰/۵
سال ۵۰-۷۳	۱۲	۲	۴	۱۸
درصد بر اساس متغیر وابسته	۶۶/۶۷	۱۱/۱۱	۲۲/۲۲	۹
تعداد کل	۹۳	۵۰	۵۷	۲۰۰
درصد بر اساس متغیر وابسته	۴۶/۵	۲۵	۲۸/۵	۱۰۰

رابطه بین متغیر جنسیت و متغیر وابسته مهاجرت

بر اساس اطلاعات بدست آمده از جدول ۲ می‌توان چنین بیان کرد که از میان ۲۰۰ نفر پاسخگو ۹۳ نفر معادل ۴۶/۵ درصد مهاجرت کرده هستند و ۱۰۷ نفر معادل ۵۳/۵ درصد مهاجرت نکرده هستند که از این تعداد ۵۰ نفر آنها تصمیم دارند در آینده مهاجرت کنند (علاقه‌مند به مهاجرت هستند) و از کل پاسخگویان ۱۸٪ زن هستند و بقیه مرد و بیشترین علاقه به مهاجرت در میان زن‌ها دیده می‌شود که می‌توان دلیل آن را علاقه بیشتر خانم‌ها به رفاه و زندگی شهری و تجملات و زرق و برق زندگی شهری بیان کرد (تقوی، ۱۳۹۳؛ سعیدی، ۱۳۹۴) و

در ایجاد علاقه به مهاجرت در میان خانم‌های روستایی برنامه‌ها و سریال‌های صدا و سیما خیلی مؤثر هستند که به نمایش گذاشتن زندگی‌های مرفه و امکانات رفاهی شهرهای بزرگ و همچنین زندگی زن سالاری و تفکر فیمینیسمی حاکم بر زندگی شهری در برانگیختن زنان روستایی برای اعمال فشار بر مردان جهت مهاجرت به شهرهای بزرگ تأثیر بسزایی دارد (جمعه پور، ۱۳۸۶) و در ضمن زنان روستایی در پی آگاهی از حق و حقوق خویش دیگر حاضر نیستند که بار مشکلات و سختی‌های زندگی در روستا را به دوش بکشند و خواهان امکانات و رفاه بیشتری هستند که این امر در زندگی در شهرهای بزرگ دیده می‌شود.

جدول ۲. رابطه بین متغیر جنسیت و متغیر وابسته مهاجرت

جنسیت	متغیر وابسته (تعداد)			جمع
	مهاجرت کرده	علاقه‌مند به مهاجرت	مهاجرت نکرده	

مرد	۸۷	۳۵	۴۲	۱۶۴
درصد براساس متغیروابسته	%۵۳	%۲۱/۳	۲۵/۶	%۸۲
زن	۶	۱۵	۱۵	۳۶
درصد براساس متغیروابسته	%۱۶/۷	%۴۱/۷	%۴۱/۷	%۱۸
تعداد کل	۹۳	۵۰	۵۷	۲۰۰
درصد براساس متغیروابسته	%۴۶/۵	%۲۵	%۲۸/۵	۱۰۰

رابطه بین متغیر تحصیلات و متغیر وابسته مهاجرت

بر اساس اطلاعات بدست آمده از جدول ۳ می‌توان نتیجه گرفت که پاسخگویان با سواد دیپلم با ۲۵ درصد بیشترین تعداد را داشتند (۵۰ نفر) از این تعداد ۴۴ درصد آنها معادل ۲۲ نفر مهاجرت کرده و ۲۸ نفر معادل ۶۶ درصد مهاجرت نکرده‌اند و از این ۲۸ نفر ۱۶ نفر علاقه‌مند به مهاجرت هستند. با مقایسه تمامی سطوح تحصیلاتی می‌توان بیان کرد که پاسخگویان با تحصیلات لیسانس و بالاتر بیشترین علاقه یا تصمیم به مهاجرت

در آینده را دارند که دلیل علاقه بیشتر تحصیل کرده‌ها به مهاجرت از روستاهای شهرستان، امکانات رفاهی پایین در سطح شهرستان و زندگی راحتتر و درآمد بیشتر در شهرهای بزرگ برای ایشان می‌باشد و در نقطه‌ی مقابل کمترین علاقه به مهاجرت در میان پاسخگویان با سواد ابتدایی دیده می‌شود که علت آن جذب این افراد در کشاورزی منطقه و توقع کم آن‌ها از امکانات رفاهی و بهداشتی است (تقوی، ۱۳۹۲؛ فرجادی، ۱۳۹۴).

جدول ۳. رابطه بین متغیر تحصیلات و متغیر وابسته مهاجرت

میزان تحصیلات	متغیر وابسته (تعداد)			جمع درصد از کل
	مهاجرت کرده	علاقه‌مند به مهاجرت	مهاجرت نکرده	
بیسواد	۱۵	۴	۳	۲۲
درصد براساس متغیروابسته	۶۸/۲	۱۸/۲	۱۳/۶	۱۱
تحصیلات ابتدایی	۱۹	۳	۱۱	۳۳
درصد براساس متغیر وابسته	۵۷/۵۸	۹/۰۹	۳۳/۳۳	۱۶/۵
تحصیلات راهنمایی	۱۲	۷	۱۱	۳۰
درصد براساس متغیر وابسته	۴۰	۲۳/۳۳	۳۶/۶۷	۱۵
تحصیلات دیپلم	۲۲	۱۶	۱۲	۵۰
درصد براساس متغیر وابسته	۴۴	۳۲	۲۴	۲۵
تحصیلات فوق دیپلم	۱۰	۵	۱۰	۲۵
درصد براساس متغیر وابسته	۴۰	۲۰	۴۰	۱۲/۵
تحصیلات لیسانس و بالاتر	۱۵	۱۵	۱۰	۴۰
درصد براساس متغیر وابسته	۳۷/۵	۳۷/۵	۲۵	۲۰
کل	۹۳	۵۰	۵۷	۲۰۰
درصد براساس متغیر وابسته	۴۶/۵	۲۵	۲۸/۵	۱۰۰

رابطه بین متغیر شغل اولیه و متغیر وابسته مهاجرت

در جدول ۴ رابطه بین متغیر شغل اولیه و متغیر وابسته

زندگی شهری بیان نمود (مؤمنی‌کاشی، ۱۳۸۵). مطلب مهم دیگری که از جدول ۴ استنباط می‌شود، عدم توسعه بخش خدمات و صنعت در منطقه است که با توجه به وجود معادن غنی و نیاز شدید منطقه به بخش خدمات نکته قابل توجهی می‌باشد به طوری که از ۲۰۰ نفر هیچ کس شغلی مرتبط با صنعت و معدن نداشته و فقط هفت نفر شغل آزاد داشتند.

مهاجرت نشان داده شده است. براساس اطلاعات جدول زیر می‌توان چنین بیان کرد که از ۲۰۰ نفر نمونه شامل افراد مهاجرت کرده، علاقه‌مند به مهاجرت و مهاجرت نکرده ۲۹ نفر بیکار بوده‌اند و بیشترین علاقه به مهاجرت در میان خانم‌های خانه‌دار و بعد از آن در میان افراد بیکار دیده شد که این علاقه را می‌توان به علت بسته‌بودن محیط روستا و علاقه بیشتر خانم‌ها به مرادوات و

جدول ۴. رابطه بین متغیر شغل اولیه و متغیر وابسته مهاجرت

شغل اولیه	متغیر وابسته (تعداد)			جمع درصد از کل
	مهاجرت کرده	علاقه‌مند به مهاجرت	مهاجرت نکرده	
کشاورز	۶۴	۱۸	۲۴	۱۰۶
درصد براساس متغیر وابسته	۶۰/۴	۱۷/۰	۲۲/۶	۵۳
محصل	۱۴	۸	۸	۳۰
درصد براساس متغیر وابسته	۴۶/۷	۲۶/۶۵	۲۶/۶۵	۱۵
کارمند	۸	۶	۴	۱۸
درصد براساس متغیر وابسته	۴۴/۵	۳۳/۳	۲۲/۲	۹
بیکار	۲	۱۳	۱۴	۲۹
درصد براساس متغیر وابسته	۶/۹	۴۴/۸	۴۸/۳	۱۴/۵
آزاد	۵	۰	۲	۷
درصد براساس متغیر وابسته	۷۱/۴	۰	۲۸/۶	۳/۵
خانه‌دار	۲	۵	۳	۱۰
درصد براساس متغیر وابسته	۲۰	۵۰	۳۰	۵
کل	۹۵	۵۰	۵۵	۲۰۰
درصد براساس متغیر وابسته	۴۷/۵	۲۵	۲۷/۵	۱۰۰

بررسی رابطه بین وضعیت مهاجرت با عوامل مختلف اقتصادی، اجتماعی، محیطی و غیره از آزمون فریدمن بهره گرفته شد. نتایج تحلیل آزمون‌های مهم ناپارامتری در مورد گروه سنی و ارتباط آن با مهاجرت نتایج جدول ۵ را بدست آورد.

تحلیل استنباطی اطلاعات

تحلیل آزمون‌های ناپارامتری برای بررسی تفاوت متغیرهای مربوط به مشخصات در بررسی فرضیه‌های مربوط به بررسی تفاوت (متغیرهای مربوط به مشخصات) از آزمون‌های ناپارامتری استفاده شد و در

جدول ۵. بررسی تفاوت بین گروه‌های سنی و وضعیت مهاجرت

مقدار کی دو	سطح معنی‌داری	مقدار وی کرامر	سطح معنی‌داری	مقدار لامبدا	سطح معنی‌داری
۵۶/۰۲	۰/۰۰۰۱	۰/۳۸	۰/۰۰۰۱	۰/۱۸	۰/۰۰۰۱

برابر با ۵۶/۰۲ و ۰/۱۸ و سطح معنی‌داری آن‌ها نیز برابر با ۰/۰۰۰۱ بود و مقدار وی کرامر نیز برابر با ۰/۳۸ می‌باشد بر این

بر اساس اطلاعات بدست آمده از جدول ۵ می‌توان چنین بیان نمود که بر اساس اینکده مقدار کی دو و لامبدا به ترتیب

معنی داری آنها برابر با ۰/۰۹۳ و ۰/۰۰۱ و مقدار وی کرامر آن نیز برابر با ۰/۲۰۱ می باشد، می توان چنین نتیجه گرفت که با پنج درصد خطا فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می شود. بنابراین بین تفاوت در تخصیلات و وضعیت مهاجرت تفاوت معنی داری دیده شد.

بر اساس اطلاعات بدست آمده از جدول ۸ بر اساس اینکه مقدار کی دو و لامبدا به ترتیب برابر با ۳۲/۹۷ و ۰/۱۴۴ و سطح معنی داری آنها برابر با ۰/۰۰۰۰۰۱ و ۰/۰۰۱ و همچنین مقدار وی کرامر برابر با ۰/۲۹ بوده و در سطح احتمال یک درصد معنی دار است، می توان چنین نتیجه گرفت که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می شود و بین تفاوت در شغل قبلی و وضعیت مهاجرت تفاوت معنی داری وجود دارد.

اساس می توان نتیجه گرفت که فرض H_0 رد و فرض H_1 تأیید می شود و بین گروه های سنی و وضعیت مهاجرت تفاوت وجود دارد. به عبارت دیگر گروه های سنی مختلف رفتار مهاجرتی متفاوتی نشان دادند.

بر اساس بدست آمده از جدول ۶ می توان چنین بیان نمود که بر اساس اینکه مقدار کی دو و لامبدا به ترتیب ۱۵/۹۵ و ۰/۰۸۴ بوده و هر دو در سطح احتمال یک درصد معنی دار شدند و از طرف دیگر شدت بررسی (مقدار وی کرامر) نیز کاملاً معنی دار شد بر این اساس می توان نتیجه گرفت که تفاوت بین جنسیت و وضعیت مهاجرت معنی دار است.

بر اساس اطلاعات بدست آمده از جدول ۷ بر اساس اینکه مقدار کی دو و لامبدا به ترتیب برابر با ۱۶/۲۳ و ۰/۰۷ و سطح

جدول ۶. بررسی تفاوت بین جنسیت و وضعیت مهاجرت

مقدار کی دو	سطح معنی داری	مقدار وی کرامر	سطح معنی داری	مقدار لامبدا	سطح معنی داری
۱۵/۹۵	۰/۰۰۰۰۱	۰/۲۸۲	۰/۰۰۰۰۱	۰/۰۸۴	۰/۰۰۱

جدول ۷. بررسی تفاوت بین تحصیلات و وضعیت مهاجرت

مقدار کی دو	سطح معنی داری	مقدار وی کرامر	سطح معنی داری	مقدار لامبدا	سطح معنی داری
۱۶/۲۳	۰/۰۰۹۳	۰/۲۰۱	۰/۰۰۹۴	۰/۰۷	۰/۰۰۱

جدول ۸. بررسی تفاوت بین شغل قبلی و وضعیت مهاجرت

مقدار کی دو	سطح معنی داری	مقدار وی کرامر	سطح معنی داری	مقدار لامبدا	سطح معنی داری
۳۲/۹۷	۰/۰۰۰۰۰۱	۰/۲۹	۰/۰۰۰۰۰	۰/۱۴۴	۰/۰۰۱

دلایل مهاجرت طبق اظهار پاسخگویان

در جدول ۹ دلایل مهاجرت پاسخگویان نشان داده شده است. طبق اطلاعات جدول ۹ پاسخگویان دلیل اصلی مهاجرت روستاییان چاراویماق به شهرها را به ترتیب عوامل اقتصادی از جمله بیکاری و درآمد پایین (۳۸/۵ درصد)، عدم وجود امکانات رفاهی و بهداشتی و تحصیلی (۳۳/۵)، نداشتن زمین و سرمایه کافی برای کشاورزی (۱۰ درصد)، اختلافات روستا و نبود امنیت (۸ درصد)، خشکسالی و عدم حمایت دولت (۴ درصد)، خالی

شدن روستا و ملحق شدن روستاییان به خانواده و فامیل (۳/۵ درصد) و کوهستانی بودن و نبود جاده (۲/۵ درصد) عنوان کردند که علت اصلی بیکاری و درآمد پایین روستاییان چاراویماق، کشاورزی دیم و کوچک بودن سطح اراضی کشاورزی به دلیل تقسیمات مختلف و محدود بودن مراتع می باشد. از طرفی خشکسالی های اخیر باعث از بین رفتن کشاورزی دیم و مراتع دامپروری در سطح شهرستان شده است و بیکاری فصلی و همچنین بیکاری به دلیل مکانیزاسیون کشاورزی نیز از جمله

علت مشاع بودن زمین‌ها و حق آب در روستاها می‌باشد. این نتایج با یافته‌های گزارش شده قبلی مطابقت دارد (جلالیان و محمدی‌یگانه، ۱۳۸۶؛ عبدالله‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸).

دلایل مهاجرت روستاییان به شهرهای بزرگ می‌باشند. کمبود امکانات رفاهی، بهداشتی و تحصیلی در رتبه دوم قرار داشت و اختلافات در روستاها و نبود امنیت نیز به عنوان یکی از دلایل اصلی مهاجرت در بین کشاورزان منطقه ذکر شد که بیشتر به

جدول ۹. دلایل اصلی مهاجرت پاسخگویان مهاجرت کرده و تعداد آن‌ها

درصد	تعداد	دلیل مهاجرت
۳۳/۵	۶۷	عدم وجود امکانات رفاهی و بهداشتی و تحصیلی
۳۸/۵	۷۷	بیکاری و درآمد پایین در روستا
۱۰	۲۰	نداشتن زمین و سرمایه کافی برای کشاورزی
۲/۵	۵	کوهستانی بودن و نبود جاده
۳/۵	۷	خالی شدن روستا و ملحق شدن به خانواده و فامیل
۸	۱۶	اختلافات روستا و نبود امنیت
۴	۸	خشکسالی و عدم حمایت دولت از کشاورزی

مشابه فعالیت دارند ولی در روستا اگر زمین و ملک نداشته باشید عملاً فرد شغلی ندارد (مؤمنی‌کاشی، ۱۳۸۵). رفاه و خدمات شهری عاملی هست که در رتبه دوم قرار دارد، زیرساختهای ضعیف و عدم توسعه بخش خدمات و امکانات رفاهی در روستاهای چاراویماق در مقایسه با شهرها از دیرباز از عوامل اصلی ترغیب‌کننده روستاییان به مهاجرت به شهرهای بزرگ بوده است که متأسفانه در حال حاضر هم بیشتر روستاهای این شهرستان از حداقل امکانات رفاهی محروم هستند و علاقه به مهاجرت در میان روستاییان چاراویماق خیلی بالاست. بیکاری عاملی هست که در رتبه سوم تأثیرگذارترین عوامل و انگیزه‌های مهاجرت در میان روستاییان چاراویماق به شهرهای بزرگ قرار دارد با اینکه بیکاری مشکلی هست که در کل کشور گریبان‌گیر جوانان هست ولی آمار بیکاری با وجود مهاجرت‌های صورت گرفته از متوسط استانی خیلی بالاست که علت آن جمعیت جوان شهرستان و عدم فعال بودن بخش‌های صنعت و معدن و خدمات در سطح شهرستان هست. چهارمین عامل مؤثر در برانگیختن روستاییان چاراویماق به مهاجرت به شهرهای بزرگ عامل خشکسالی بود که به خصوص در سال‌های اخیر در بازده

-تحلیل آزمون فریدمن برای بررسی میزان تأثیر هر یک از عوامل مؤثر بر مهاجرت

در جدول ۱۰ رتبه‌بندی تأثیر عوامل مؤثر بر مهاجرت روستاییان شهرستان چاراویماق به شهرها نشان داده شده است. در جدول ۱۰ کلیه عواملی که در ایجاد انگیزه برای روستاییان شهرستان چاراویماق در مهاجرت به شهرهای بزرگ پیش‌بینی می‌شد مؤثر باشند و در قالب پرسشنامه از پاسخگویان درباره‌ی میزان تأثیر آنها در مهاجرت روستاییان چاراویماق به شهرها سوال شده بود، رتبه‌بندی شده‌اند. عوامل فوق صرفنظر از طبقه‌بندی در قالب عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیرساختی، جمعیتی و محیطی به طور کلی در ۴۷ رتبه قرار گرفتند که فرصت اشتغال بیشتر در شهر در رتبه اول قرار داشت که علت آن عدم تنوع شغلی به علت تک قطبی بودن شهرستان در شغل کشاورزی و عدم توسعه صنعت و معدن در سطح شهرستان می‌باشد چون در شهرهای بزرگ برای هر تخصص و حرفه و تحصیلاتی شغل مخصوص آن وجود دارد (پاپلی‌یزدی و ابراهیمی، ۱۳۹۱). حتی افراد بی‌سواد و بی‌تخصص هم در شغل‌های پاکبانی و دست‌فروشی و کارگری ساده و شغل‌های

کشاورزی منطقه خیلی تأثیر داشت و در بیشتر روستاها، مشکلات عدیده‌ای مواجه شده‌اند. روستاییان حتی در تأمین آب برای شرب و مصارف بهداشتی با

جدول ۱۰. رتبه‌بندی تأثیر عوامل مؤثر بر مهاجرت روستاییان چاروایماق به شهرها

رتبه	میانگین رتبه	میانگین انحراف معیار	عامل
۱	۳۵/۰۶	۵/۳۰	فرصت اشتغال بیشتر در شهر
۲	۳۴/۷۰	۵/۲۱	رفاه و خدمات شهری
۳	۳۴/۳۶	۵/۱۸	بیکاری
۴	۳۳/۸۷	۵/۰۹	خشکسالی
۵	۳۳/۵۸	۵/۱۱	تمرکز مراکز صنعتی در شهر
۶	۳۳/۵۶	۵/۰۶	کمبود آب (مورد نیاز کشاورزی و شرب)
۷	۳۲/۸۶	۵/۰۵	گوناهگونی حرفه و شغل در شهر
۸	۳۲/۷۴	۵/۰۱	عدم سرمایه‌گذاری در روستاها
۹	۳۲/۳۷	۴/۹۹	تمرکز مراکز اداری در شهرها
۱۰	۳۱/۷۳	۴/۹۸	تفاوت درآمد در روستا و شهر
۱۱	۳۱/۵۳	۴/۹۰	تمرکز مراکز آموزشی در شهرها
۱۲	۳۱/۰۵	۴/۸۲	نبود جاده مناسب برای دسترسی به روستا
۱۳	۲۹/۵۷	۴/۶۳	نبود برق و گاز
۱۴	۲۸/۹۳	۴/۶۶	نبود بیمه و تأمین اجتماعی برای روستاییان
۱۵	۲۸/۴۳	۴/۶۱	نداشتن سرمایه کافی جهت فعالیت در بخش کشاورزی
۱۶	۲۸/۲۵	۴/۶۱	نبود حمام و امکانات بهداشتی در روستا
۱۷	۲۸/۰۸	۴/۵۹	بهبود سطح مهارت و تخصص در شهر
۱۸	۲۷/۷۳	۴/۴۴	قرار گرفتن در ناحیه کوهستانی و سردسیر
۱۹	۲۷/۱۶	۴/۴۳	حاصل خیز نبودن اراضی کشاورزی منطقه
۲۰	۲۶/۹۷	۴/۳۷	کسب موقعیت اجتماعی بالاتر در شهر
۲۱	۲۶/۵۱	۴/۳۹	سختی کار روستا
۲۲	۲۶/۱۹	۴/۳۸	نداشتن زمین زراعی کافی
۲۳	۲۶/۰۵	۴/۳۷	عدم کارایی دستگاه‌های دولتی در منطقه
۲۴	۲۵/۵۸	۴/۳۳	پایین بودن قیمت محصولات کشاورزی
۲۵	۲۵/۳۵	۴/۲۴	نبود امکانات مخابراتی و ارتباطی
۲۶	۲۴/۸۳	۴/۱۴	اختلافات روستایی
۲۷	۲۴/۶۸	۴/۱۱	هزینه زیاد خدمات رفاهی در روستا
۲۸	۲۳/۵۰	۴/۰۵	مشکلات بازاریابی و فروش محصولات کشاورزی
۲۹	۲۲/۸۲	۳/۹۹	نبود نیروی کار برای فعالیت‌های کشاورزی
۳۰	۲۱/۸۱	۳/۸۴	نبود نیروی کافی برای کشاورزی
۳۱	۲۱/۷۴	۳/۸۰	زاد و ولد بیشتر و عدم ظرفیت اضافه جمعیت
۳۲	۲۱/۶۸	۳/۸۳	واردات محصولات کشاورزی و اشباع بازار
۳۳	۲۱/۴۰	۳/۷۳	ملحق شدن به خانواده؛ فامیل؛ دوستان و آشنایان
۳۴	۲۰/۵۳	۳/۷۴	تمیز نبودن کار کشاورزی خصوصاً دامپروری
۳۵	۱۹/۶۹	۳/۶۱	دستیابی به آزادی عمل در انواع گرایش‌ها
۳۶	۱۸/۹۹	۳/۵۴	زورگویی و غصب اموال در روستا
۳۷	۱۸/۱۸	۳/۴۶	قید و بندهای فرهنگی زندگی روستایی
۳۸	۱۸/۰۲	۳/۴۷	علاقه‌مندی به ناشناخته بودن و زندگی آزادتر
۳۹	۱۷/۵۰	۳/۳۷	تحریک برنامه‌های صدا و سیما

امنیت پایین در روستا	۱/۴۸۲	۳/۳۳	۱۷/۴۹	۴۰
ازدواج در شهر	۱/۵۶۳	۳/۱۳	۱۶/۰۵	۴۱
مسائل سیاسی منطقه	۱/۷۰۳	۳/۰۸	۱۵/۷۱	۴۲
کاهش اعتبار و آبرو در روستا و عدم اهمیت آن در شهر	۱/۵۶۰	۳/۰۵	۱۵/۱۲	۴۳
آزادی و بی‌بندوباری در شهر	۱/۵۳۳	۲/۵۷	۱۲/۱۰	۴۴
طرد شدن از خانواده	۱/۴۰۹	۲/۴۴	۱۰/۷۴	۴۵
خدمت سربازی	۱/۳۱۷	۲/۱۴	۸/۹۱	۴۶
فرار از دین و مذهب	۱/۴۲۱	۱/۸۸	۷/۶۹	۴۷

در این بخش‌ها می‌باشد. ولی بخش خدمات که نیاز زیادی به سرمایه‌گذاری ندارد به دلیل عدم وجود نیروی متخصص و پراکندگی جمعیت در روستاهای کم جمعیت با فاصله زیاد از هم می‌باشد که نتوانسته است از رونق کافی برخوردار باشد و سختی کار کشاورزی در روستاها در مقایسه با شغل‌های واسطه‌گری و دلالی و دست فروشی و دوره‌گردی که در شهرهای بزرگ از رونق خوبی برخوردار هستند از جمله دلایل اصلی ترغیب روستاییان شهرستان در مهاجرت به شهرهای بزرگ می‌باشد. در میان عوامل اقتصادی مؤثر در مهاجرت روستاییان چاراویماق فرصت اشتغال بیشتر در شهر در رتبه اول و بیکاری در رتبه دوم قرار دارد که طبق آمار سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی آذربایجان شرقی نیز با توجه به عدم وجود امکانات و قابلیت‌های توسعه؛ نرخ مشارکت شهرستان نسبت به متوسط استان کمتر و نرخ بیکاری شهرستان در طی سال‌های گذشته همواره بیشتر از متوسط استان بوده که حاکی از آن است که شاخص‌های نیروی انسانی در این شهرستان در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و فعالیت صنعتی به صورت واقعی در این شهرستان شکل نگرفته و وجود ندارد و علیرغم وجود جاذبه‌های طبیعی مناسب در شهرستان از نظر میراث فرهنگی و گردشگری، این شهرستان فاقد امکانات و زیرساخت‌های لازم جهت جذب توریست و گردشگر می‌باشد. چنانچه اشاره شد طبق نتایج بدست آمده از این تحقیق رتبه‌های اول تا پنجم مؤثرترین عوامل تحریک‌کننده روستاییان چاراویماق در مهاجرت به شهرها به نوعی به بیکاری در

طبق نتایج آزمون‌های ناپارامتری برای بررسی تفاوت متغیرهای مربوط به مشخصات افراد، شامل سن افراد، جنس، تحصیلات، و شغل قبلی مهاجران تفاوت وجود داشت یعنی این عوامل در میزان مهاجرت تأثیر معنی‌داری داشتند. باینکه فقط ۱۸ درصد از پاسخگویان زن هستند و ۳۰ نفر از ۳۶ نفر زن مهاجر نکرده بودند ولی بیشتر علاقه به مهاجرت در میان زنان روستایی مهاجرت نکرده دیده می‌شد و با اینکه مهاجرت در مردان بیشتر از زنان است ولی علاقه به مهاجرت در میان مردان کمتر از زنان بود. در خصوص تحصیلات پاسخگویان بیشتر مهاجران با سطح سواد ابتدایی هستند که این با توجه به سطح سواد در شهرستان طی دهه‌های گذشته منطقی به نظر می‌رسد و میزان علاقه به مهاجرت در میان تحصیل کرده‌ها بیشتر از سایر سطوح می‌باشد که دلیل این امر نیز ضعیف بودن زیرساخت‌ها و عدم جذب نیروهای متخصص و تحصیل کرده در شهرستان و زندگی بهتر و راحت‌تر آن‌ها در شهرهای بزرگ است و کمترین علاقه به مهاجرت را پاسخگویان با سطح سواد ابتدایی اعلام کرده‌اند که دلیل آن توقع کم آن‌ها و جذب شدن در کار کشاورزی و دامپروری و عدم موفقیت در شهرهای بزرگ به دلیل نداشتن سواد و تخصص کافی است. چنانچه ذکر شد شغل قبلی افراد نیز در مهاجرت ایشان مؤثر بود و این به دلیل فعال بودن تنها بخش کشاورزی و عدم وجود تنوع شغلی و عدم توسعه صنعت و معدن و همچنین بخش خدمات در شهرستان می‌باشد که مشکل اصلی بخش صنعت و معدن عدم سرمایه‌گذاری لازم

خشکسالی‌های اخیر در خصوص تأمین آب شرب روستاییان و آب مورد نیاز در قسمت دامپروری و عدم سرمایه‌گذاری در خصوص مهار آب‌های سطحی و استخراج آب‌های زیرزمینی در مهاجرت سال‌های اخیر تاثیر اصلی را داشته‌اند. با توجه به اینکه نسبت جمعیت روستایی به شهری شهرستان چاراویماق حدود ۸۵ به ۱۵ درصد است و تمرکز جمعیت شهرستان در روستاها است لذا بایستی در سیاست‌گذاری و برنامه‌های آتی شهرستان بخش کشاورزی از اولویت خاصی برخوردار باشد.

روستاهای شهرستان و تنوع کار و خدمات در شهرهای بزرگ اشاره دارند. البته با توجه به وسعت منطقه و استعدادهای طبیعی موجود بالا بودن نرخ بیکاری در سطح شهرستان با توجه به جمعیت کم شهرستان خصوصاً روستاها امری منطقی و قابل قبول نمی‌باشد و دلیل بیکاری روستاییان عدم شناخت استعدادهای منطقه، سنتی بودن کشاورزی و محدودیت‌ها و تنگناهای بخش‌های اشتغال‌زای شهرستان است ضمناً از این نکته نیز نباید غافل بود که فشار وارده به روستاییان در طی

منابع

سعیدی، ع. ۱۳۹۴. مبانی جغرافیای روستایی، تهران: انتشارات سمت، ۱۸۴ ص.

صادق‌پور، م. ع. ۱۳۸۹. تحلیلی بر اقتصاد کشاورزی و علل مهاجرت، مشهد: انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.

عبدالله‌زاده، غ. ح. اژدرپور، ع. و شریف‌زاده، م. ش. ۱۳۹۸. بررسی عوامل مؤثر بر گرایش به مهاجرت در بین روستاییان شهرستان زابل. نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۳(۶۷): ۱۹۵-۱۷۳.

فرجادی، غ. ع. (ترجمه) ۱۳۹۴. توسعه اقتصادی در جهان سوم. تودارو، م.، تهران: انتشارات موسسه عالی پژوهش در برنامه‌ریزی و توسعه، ۵۵۸ ص.

مؤمنی‌کاشی، م. (ترجمه) ۱۳۸۵. مهاجرت روستاییان. پتیه، ژ.، تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.

Zhao, Y. 2009. Leaving the Countryside; Rural-To-Urban Migration Decisions in China. *American Economic Review*, 89(2): 281-286.

بهشتی، م. ب. ۱۳۹۶. بررسی مهاجرت در استان آذربایجان- شرقی، تبریز: سازمان برنامه و بودجه.

پاپلی‌یزدی، م. ح. و ابراهیمی، م. ۱۳۹۱. نظریه‌های توسعه روستایی، انتشارات سمت، تهران، ۳۲۰ ص.

تقوی، ن. ۱۳۹۲. مهاجرت روستایی و شهری و درآمد جامعه شناسی بر نظریه، تبریز: انتشارات ستوده.

تقوی، ن. ۱۳۹۳. جامعه شناسی روستایی، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور، ۲۴۴ ص.

جلالیان، ح. و محمدی‌یگانه، ب. ۱۳۸۶. تحلیل عوامل مؤثر در مهاجرت‌های روستایی شهرستان زنجان از سال ۱۳۵۵ تا ۱۳۷۵. فصلنامه علمی-پژوهشی تحقیقات جغرافیایی، ۱: ۱۰۱-۸۹.

جمعه‌پور، م. ۱۳۸۶. رابطه بین توسعه یافتگی روستاهای استان تهران و مهاجرت به شهر تهران، فصلنامه روستا و توسعه، ۳۹: ۴۶-۵۸.

دانشورکاخکی، م.، عظیمی، ح. و محمدی، ب. ۱۳۸۴. بررسی تأثیر افزایش بهره‌وری کشاورزی بر مهاجرت روستاییان در ایران. مجله علوم کشاورزی و منابع طبیعی، ۱۳(۴): ۳۹-۲۵.

Investigating the agricultural situation and its role in rural migration using non-parametric statistical methods (Case study: Villagers in the Charoymaq county)

Morteza Allahyari¹, Abolfazl Tavassoli² and Mohammad Reza Naghavi^{3*}

Submitted: 28 February 2020

Accepted: 26 April 2020

Abstract

A research study with direct observational survey was used in order to study the factors influencing migration of villagers in the Charoymaq county – Iran. This study focused on the role of agriculture and the open-ended and closed-ended questionnaire technique were used. The sampling method used in this study was random cluster sampling and the total number of statistical samples used was chosen to be 200 according to Cochran's test. After collecting data from the questionnaires, descriptive and inferential statistical methods were used for data analysis. According to the results of non-parametric tests to investigate the effect of differences in variables related to individual characteristics including age, sex, education and previous occupation of immigrants on migration status, it was found that all variables are significant. In other words, these factors have a significant effect on migration rate. The main reasons for migration of all the people surveyed were problems in the field of agriculture and labor difficulties and the lack of supportive aspects. On the other hand, although migration in men (53%) is higher than women (16.7%), percentage interest in migration among men (21.3%) is lower than women (41.7%). These results are due to the fact that hardships of life in the countryside and traditional life of agricultures are greater than in that of urban life as women feel. According to the results, the main reasons for migration of Charoymaq villagers to cities are unemployment and low income in villages (38.5%), lack of welfare, health and educational facilities (33.5%) and lack of land and sufficient capital for agriculture (10%). According to Friedman's test, in order to assess the effect of each factor on immigration, regardless of classification in terms of economic, social, cultural, infrastructural, demographic and environmental factors, in general, they were ranked 47 and overall, more employment opportunities rank first. Moreover, among these factors, drought and water scarcity in the region have also been cited as important factors, and more unemployment in the village appears to be due to a lack of proper agricultural management. In general, due to the pressure on the villagers during the recent droughts to provide the required water in the agricultural sector and lack of investment in controlling surface waters and extracting groundwater has had a major impact on migration. It is suggested that more attention be paid to management and investment in this regard.

Keywords: Agriculture, Charoymaq, Friedman test, migration, villagers

1 - Master of Agriculture and non-scientific member, Payame Noor University, Iran

2 - Assistant Professor of Agriculture, Payame Noor University, Iran

3 - Assistant Professor of Agriculture, Payame Noor University, Iran

(*Corresponding: Email: mr_naghavi@ymail.com)

DOI: 10.22048/rdsj.2020.221644.183